

Поради батькам щодо роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку

Причини, які зумовлюють затримку психічного розвитку у дітей:

- несприятливі умови виховання;
- спадкова схильність;
- довготривалі хронічні захворювання у ранньому дитинстві;
- порушення функціонування мозку, що виникають ще під час внутрішньоутробного розвитку;
- ускладнені пологи.

Затримку психічного розвитку можуть спричинити різноманітні чинники. Час виникнення, глибина, особливості прояву цього відхилення у психічному розвитку дитини різні. Батькам дуже важливо вчасно помітити та докласти зусиль для їх усунення упродовж перших 6-ти років життя, оскільки цей час – визначальний для майбутнього успішного навчання дитини у школі та й усього її подальшого життя.

Якщо ви помітили, що ваша дитина відстає у розвитку, проконсультуйтеся із психологом, дитячим лікарем-психіатром, проте пам'ятайте, подальший розвиток вашої дитини найбільше залежить від вас. Не сподівайтесь, що затримка психічного розвитку (ЗПР) мине сама по собі, або що ви, доклавши зусиль, зможете швидко подолати це відставання.

Важливо не забувати: кожна дитина, хвора чи здорова, - індивідуальність, яка потребує особливого підходу, має притаманний лише їй темп та специфіку розвитку, свої можливості.

Розвиваючи дитину із ЗПР рекомендують скористатися такими порадами.

Усуваючи відставання у розвитку дитини, звертайте увагу на всю її психічну сферу. Роботу з дитиною слід починати зі збагачення чуттєвого пізнання навколишнього світу, тобто набуття тих знань, уявлень, вражень, які свого часу дитина не отримала під час безпосереднього знайомства з предметами.

Пам'ятайте про підвищену схильність дитини втратити увагу.

Під час занять з малюком потурбуйтеся, аби навколо не було нічого, що могло б відволікти увагу: зайвих речей, увімкненого телевізора чи приймача.

Пам'ятайте про згубний вплив на головний мозок дитини електромагнітного випромінювання, яке виникає під час роботи комп'ютера, мобільного телефону, мікрохвильових печей тощо.

Тривалий час дитина із ЗПР потребує допомоги дорослого. Спочатку це може бути дія, яку дорослий виконує рукою малюка, а потім зразок, який він демонструє дитині. Дуже часто потреба у застосуванні зразка може бути досить тривалою.

Формуванню в дітей із ЗПР пізнавальної сфери, початок якого припадає на дошкільний вік дитини, батьки часто не надають значення. Можливо тому, що не завжди знають, чого саме слід навчити дитину. Вище зазначені науковці пропонують ряд рекомендацій, як формувати пізнавальну сферу дитини із ЗПР.

Як формувати мовлення.

Частіше спонукайте дитину розповідати про побачене на прогулянці, в парку, на вулиці, дорогою у дитячий садок, тим швидше розвивається її зв'язне мовлення.

Дуже важливо вчити говорити дитину виразно, дослухатися, як говорять дорослі. Тому під час читання оповідання або казки важливо створювати перед маленьким слухачем яскраву й правдиву картину зимового лісу, переживання дівчинки, яка заблукала в лісі, радість зайчика, котрий знайшов свою маму. Це викликатиме у дитини відповідні почуття, що безпосередньо впливатимуть на її мовленнєвий та емоційний розвиток.

Вчимося розглядати сюжетні малюнки.

Розширюватиме знання про навколишній світ, збагачуватиме словник і розвиток мовлення дитини систематичне розглядання сюжетних малюнків. Дитину із ЗПР потрібно вчити розповідати за малюнками. Для цього можна використати ілюстрації з художніх книжок, дитячих журналів. Під час розглядання малюнка дорослому слід скеровувати сприймання дитини, ставлячи запитання, наприклад, такі: «Хто зображений на малюнку?», «Що роблять звірі?», «Звідки видно, що зайчик плаче?», «Як ти думаєш, лисичці шкода зайчика?». Необхідно привертати увагу до деталей, які важко помітити, пояснювати їх значення, якщо вони малозрозумілі, активізувати висловлювання дитини. З часом, разом із дитиною можна придумувати назви до малюнків, складати розповідь про одного з персонажів.

Як формувати знання про доквілля.

Предмети, які сприймаються, мають позначатися словом, водночас слово завжди має підкріплюватися чуттєвим досвідом. Формуючи у малюка знання про навколишній світ, батькам слід обов'язково домогтися зв'язку між відчуттям і словом, сприйманням і словом, уявленням і словом.

Розвиток пізнавальної діяльності.

У дітей із ЗПР розумові дії формуються з відставанням і недостатньо продуктивно, до того ж процеси пізнавальної діяльності недосконалі: звужене й обмежене сприймання, недостатня пам'ять та увага. Тому дітей потрібно спеціально

вчити розрізняти та називати колір, форму, розмір предметів, їх розташування у просторі, вміти застосовувати ці знання практично. Заняття проводити у вигляді гри.

Варто пам'ятати, що під час виконання всіх видів діяльності малюк має розповідати про те, що він робить, називати кожен форму, що вивчається, відповідним словом.

Важливо вчити дитину виділяти та вміти пояснювати просторові відношення між предметами, використовувати їх у практичній діяльності.

Неабияку увагу слід приділяти виробленню **вміння орієнтуватися в сторонах** предмету, який знаходиться перед дитиною – визначати орієнтири на аркуші паперу, в альбомі; вміти знаходити верх і низ, правий і лівий бік тощо. З цією метою можна застосовувати такі вправи: позначати лівий верхній кут аркуша однією умовною позначкою, нижній – другою, середину – третьою; поділити аркуш на певну кількість частин і виконати за словесною інструкцією малюнок у кожній із цих частин. З цією ж метою даються завдання на штрихування зображень предметів або геометричних фігур, малювання смужок: зліва – направо, знизу – вгору, похило. Розуміння просторових відношень впливає і на мовленнєвий розвиток дитини. Мовлення збагачується прийменниками, прислівниками, стає розгорнутішим.

Важливо **вчити дитину аналізувати предмет** у певній послідовності, запитуючи: «Як це називається?», «З чого зроблений?», «Для чого потрібний?»

Притаманне дітям із ЗПР відставання в інтелектуальному розвитку, складність вироблення навичок – все це гальмує формування вміння працювати за інструкцією, послідовно виконувати завдання. Ще до школи слід почати **навчати дитину працювати за зразком, інструкцією**. Таку роботу можна проводити під час конструювання, малювання. Разом з дитиною слід аналізувати зразок, визначити послідовність складання конструкції, здійснення окремих дій малювання.

Для розвитку дитини із ЗПР **корисні заняття ліпленням**. Виготовлення навіть простих фігурок з пластиліну чи глини потребує узгоджених рухів і актів сприймання, аналізу зразка за різними ознаками та відтворення цих ознак у виробі. Отже, активно тренуються саме ті функції, які в дітей даного контингенту відстають і потребують уважної корекції. Крім того, робота з пластичним матеріалом розвиває дрібні рухи кисті руки, що позитивно впливає не тільки на вдосконалення рухових функцій, які в дітей із ЗПР дещо недосконалі, незграбні, а й на інші функції, зокрема, мовлення. Відомо, що між розвитком функцій руки та механізмами мовлення існує зв'язок, і через це розвиток одного сприятливо позначається на розвитку іншого.

Батьки повинні підтримувати дитину, формувати у неї позитивну мотивацію. Тому, поки можливості такої дитини зміцнюються, доцільно пропонувати їй лише ті завдання, які вона змогла б виконати, тобто заслужити похвалу.